

## POSTANOWIENIE

Dnia 21 lutego 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Dończyk (przewodniczący)

SSN Grzegorz Misiurek

SSN Krzysztof Pietrzykowski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa I. sp. z o.o. w G.  
przeciwko V. B.V. w H. (Holandia)  
o zapłatę,  
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej  
w dniu 21 lutego 2019 r.,  
skargi kasacyjnej strony powodowej  
od postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 30 sierpnia 2017 r., sygn. akt VI ACz [...],

- 1. oddala skargę kasacyjną,**
- 2. nie obciąża powódki kosztami postępowania kasacyjnego.**

## UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w W. postanowieniem z dnia 24 stycznia 2017 r. odmówił odrzucenia pozwu. Wskazał, że zmiana dochodzonego w pozwie roszczenia o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego (wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 26 stycznia 2016 r.) na roszczenie z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia nie miała znaczenia z uwagi na art. 15 § 1 k.p.c.

Pozwana wniosła zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego.

Sąd Apelacyjny w [...] postanowieniem z dnia 30 sierpnia 2017 r. odrzucił pozew i zasądził od powódki na rzecz pozwanej kwotę 14 400 zł tytułem kosztów procesu. Podkreślił, że na podstawie art. 24 ust. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz. Urz. UE 2012 L 351/1; dalej: „rozporządzenie nr 1215/2012”) istniała jurysdykcja krajowa sądów polskich w sprawie pierwotnie dochodzonego roszczenia o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego. Spostrzegł, że po wszczęciu postępowania powódka pismem z dnia 1 kwietnia 2016 r. dokonała zmiany powództwa polegającej na zastąpieniu dochodzonego roszczenia roszczeniem z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia. Wskazał, że rozporządzenie nr 1215/2012 nie zawiera unormowań w zakresie wpływu tej okoliczności na dalsze kontynuowanie postępowania. Uznał, że za chwilę wszczęcia postępowania w rozumieniu art. 1097 § 1 k.p.c. należy uznać chwilę zmiany dochodzonego roszczenia w trybie art. 193 § 3 k.p.c., zwłaszcza że ta zmiana jest równoznaczna z dorozumianym cofnięciem dochodzonego pierwotnie roszczenia i wystąpieniem z zupełnie nowym roszczeniem. Przyjął, że oznacza to w rozpoznawanej sprawie, iż jurysdykcja krajowa istniejąca wcześniej dla roszczenia o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego nie ma znaczenia dla zmienionego powództwa. Skonstatował, że skoro pozwana ma siedzibę na terytorium Królestwa Niderlandów, należało przyjąć, iż niniejsza sprawa podlega jurysdykcji sądów tego państwa zgodnie z art. 4 w związku z art. 63 rozporządzenia nr 1215/2012.

Powódka wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego, zarzucając naruszenie przepisu postępowania, mianowicie art. 1097 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 1097 § 1 k.p.c., jurysdykcja krajowa istniejąca w chwili wszczęcia postępowania trwa nadal, choćby jej podstawy odpadły w toku postępowania („*perpetuatio iurisdictionis*”). Powstaje w związku z tym pytanie, czy „chwila wszczęcia postępowania” w rozumieniu tego przepisu była chwila wniesienia powództwa o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego dnia 7 marca 2016 r., czy też chwila zmiany tego powództwa dnia 1 kwietnia 2016 r.

W niniejszej sprawie powódka zrezygnowała z pierwotnego roszczenia o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego (w stanie faktycznym sprawy dalsze podtrzymywanie go było bezcelowe, bo wyrok Sądu Apelacyjnego w [...] został wykonany), a w jego miejsce wystąpiła z roszczeniem o zwrot bezpodstawnego wzbogacenia. Istota sprawy dotyczy zatem tego, czy w razie tak daleko idącej zmiany powództwa, która polega na zastąpieniu jednego powództwa innym, jurysdykcja krajowa ustalona dla pierwszego powództwa jest nadal aktualna (*perpetuatio iurisdictionis*). Zagadnienie to nie zostało wyraźnie uregulowane ani w prawie europejskim, ani w kodeksie postępowania cywilnego.

Skutki przedmiotowej zmiany powództwa zostały określone w przepisach art. 193 k.p.c. Z art. 193 § 2 k.p.c., który wszakże *expressis verbis* dotyczy przedmiotowej zmiany powództwa, polegającej na wystąpieniu z innym roszczeniem obok poprzedniego roszczenia, wynika, że sąd rozpoznaje nowe roszczenie jako sprawę oddzielną. Konsekwentnie jednak należy uznać, że wystąpienie z nowym roszczeniem zamiast roszczenia dotychczasowego oznacza, że jest to nowa sprawa. Badaniu powinny zatem podlegać wszystkie przesłanki umożliwiające jej rozpoznanie, w tym jurysdykcja krajowa, na chwilę dochodzenia nowego roszczenia zamiast dochodzonego wcześniej. Wynika to pośrednio także z art. 193 § 3 k.p.c., który określa m.in. skutki wystąpienia przez powoda z nowym roszczeniem zamiast roszczenia pierwotnego. Przedstawione rozumowanie znajduje potwierdzenie w orzecnictwie Sądu Najwyższego, według którego zmiana powództwa, polegająca na zastąpieniu

roszczenia dotychczasowego nowym roszczeniem, stanowi zgłoszenie nowego powództwa z równoczesnym dorozumianym cofnięciem poprzedniego (orzeczenie z dnia 17 października 1945 r., C III 701/45, OSN 1945-1946, nr 1, poz. 20; orzeczenie z dnia 15 października 1953 r., I C 3178/52, OSNCK 1954, nr III, poz. 69; orzeczenie z dnia 28 lutego 1958 r., III CR 464/57, OSPiKA 1960, nr 11, poz. 290; uchwała z dnia 13 kwietnia 1988 r., III CZP 24/88, OSNCP 1989 r., nr 9, poz. 138; wyrok z dnia 31 marca 1998 r., II CKN 630/97, OSNC 1998, nr 11, poz. 181; postanowienie z dnia 15 kwietnia 2003 r. V CKN 104/01, nie publ.; uchwała z dnia 8 marca 2007 r., III CZP 165/06, Monitor Prawniczy 2007 r., nr 21, s. 1195; wyrok z dnia 4 lutego 2015 r., IV CSK 188/14, nie publ.). W podsumowaniu należy zatem przyjąć, że w wypadku zmiany powództwa, polegającej na zastąpieniu roszczenia o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego roszczeniem z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia, chwilą wszczęcia postępowania w rozumieniu art. 1097 § 1 k.p.c. jest chwila zmiany powództwa.

Powódka w uzasadnieniu w skargi kasacyjnej wyraziła pogląd, że jurysdykcja krajowa szczególna sądów polskich wynika w niniejszej sprawie z art. 1103<sup>7</sup> § 2 k.p.c. Pogląd ten jest nietrafny. Wskazany przepis w ogóle bowiem nie znajduje zastosowania, gdyż jurysdykcja krajowa szczególna może wynikać tylko z przepisów zamieszczonych w rozporządzeniu nr 1215/2012. Potencjalnie można natomiast rozważać poszukiwanie jurysdykcji szczególnej w art. 7 ust. 1 albo 2 rozporządzenia nr 1215/2012. Pierwszy z tych przepisów przewiduje jurysdykcję szczególną sądu miejsca wykonania zobowiązania w sprawach dotyczących umowy. Podstawą roszczenia w niniejszej sprawie są przepisy dotyczące bezpodstawnego wzbogacenia, zatem roszczenie to nie mieści się w formule art. 7 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012. Artykuł 7 ust. 2 rozporządzenia nr 1215/2012 przewiduje jurysdykcję szczególną sądu miejsca, w którym nastąpiło lub może nastąpić zdarzenie wywołujące szkodę, w sprawach dotyczących czynu niedozwolonego lub czynu podobnego do czynu niedozwolonego. Nie można jednak przyjąć, że bezpodstawne wzbogacenie stanowi czyn podobny do czynu niedozwolonego w rozumieniu powołanego przepisu, już choćby z tych względów, że do bezpodstawnego wzbogacenia może dojść w ogóle bez czynu człowieka.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398<sup>14</sup> k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

jw